

Szőke Béla Miklós

Kora avar kori veremház Balatonmagyaród–Hídvégpusztán

A lelőhely

A Balatonmagyaród–Zalavár dombhátat Balatonmagyaród–Hídvégpusztánál réseli át a Zala folyó, és folyik bele a Kis-Balatonba. Az átréselés déli partján fekvő lelőhely a neolitikum végétől kezdve fontos település, a lengyeli időszakban (BÁNYFY 1996), majd pedig a kései bronzkorban (BD-HA) is megerősítették (HORVÁTH 1996). A lelőhely jelentőségét földrajzi adottsága, átkelőhely-funkciója biztosította, ahol az utazó a Kárpát-medencét diagonálisan átszelő, az Adriát a Kijev környéki térséggel összekötő ősi kereskedelmi úton haladva a Zala alsó folyásvidéke és a Kis-Balaton kiterjedt lápvilága között a legkönnyebben tudott átkelni a Zalán, ha a Balaton északi partján a Dunakanyar, Aquincum/Budapest irányában akart tovább utazni.

A hídvégpusztai átkelőnél a római korban még virágzó kisebb, falusias település a népvándorlás korának korai századaiban teljesen elnéptelenedett.¹ Amikor azonban a 7. század elején az avarok és szlávok közösen benépesítették a Zala völgyét, s hamvasztásos és korhasztásos (csontvázas) temetkezési módot alkalmazó, birituális temetőket hoztak létre (Pókaszepetk – Petőfi utca, Kehida – Tsz major, Zalakomár – Kiskomárom), lelőhelyünkön is megjelent az ember. Az avar kor települési viszonyainak kezdeti időszakát dokumentáló hídvégpusztai veremház és a benne talált kerámia-leletek azért jelentősek, mert a birituális temetőkhöz tartozó települések helye, kiterjedése egyelőre ismeretlen, egyedül a kiskomáromi faluvégben, a zalakomári hát nyugati lejtőjének felső peremén elterülő birituális temető alatt, a Zala folyó Kiskomárom és Zalakaros között délre mélyen lenyúló árterének szélén volt terepjárással regisztrálható a korabeli település.

A hídvégpusztai lelőhely K-i szélén, a dombhát Kis-Balaton felé lejtőjének alján, közvetlenül a vízparton

(*1. kép 1, 3*) állt a veremház (40. objektum). Bár a lelőhelyen több tízezer négyzetméternyi felületet feltártunk, ebből az időszakból további települési objektum nem került elő.² Csak egyetlen, külső agyagkemencés műhelygödör (158. obj.) reprezentálja a 7. század második felére és a 8. század első felére keltezhető következő időszakot is (VÁNDOR 1984), de a tágabb környékről, Balatonmagyaród–Kiskányavárról már ismert egy kisebb település is ebből az időből (SZŐKE 1989, 76). A helyzet alapvetően a 9. század közepe táján változott meg, amikor Priwina mosaburgi székhelyének kiépülésével egy időben nemcsak az Alsó Zala-völgy szigetvilága és partvidéke népesült be, de Hídvégpusztán is egy szolgálonépi falu létesült, benne több tucat kötűzhelyes veremházzal, földbe mélyített kutricával és hombárral, tároló veremmel és külső agyagkemencés műhelygödörrel (SZŐKE 1996).

A veremház (40. objektum) és leleteinek leírása

Lekerekített sarkú, szabályosan négyszögletes, É-D tengelyű veremház, H. 290 cm, Sz. 270 cm, vízszintes alja a felszíntől 65 cm mélyen jelentkezett (*1. kép 2*). A veremház faltja csak 50 cm mélyen rajzolódott ki, a betöltés szürkés, faszénszilánkos, téglatörmelék. Az objektum alján, főként az ÉNy-i sarokban mészkő- és homokkő-darabok csoportosultak, néhány darab kő azonban a ház közepén is előkerült. Bár az objektum alján sehol nem volt átégett falt, a kövek minden bizonnyal egy, a ház ÉNy-i sarkában állt, szétdőlt kötűzhely maradványai. A kövek között Horváth László megfogalmazása szerint sárgás színű, „szinte korongolatlan” fazekak töredékei heverték.³

1. tört cseréppel és kevés pelyvával soványított, zsiros agyagból gyúrt, fekete foltos, szürkés vörösesebarnára, törésében sötétszürkére égett, kívül-belül egyetlenül eldolgzott, göcsörtös felületű, vékony falú fazék felső fele. A perem majdnem függőlegesen áll,

széle egyenesre simított, a váll közvetlenül a perem aljától erőteljes ívben indul, szinte gömbölyű, majd meredeken folytatódik az alja felé. Az edény belső oldalán kézzel húzott, és 0,4-0,5 cm széles simító eszközzel utána igazított függőleges árkok, amiktől a perem és váll találkozása belül hullámos tagolású, külső oldalán ugyanezen simító eszközzel húzott sekély, vízszintes árkok. Egyik esetben sem díszítés, hanem technikai, a falvastagság és a felület egyenetlenségeinek elsimítása volt a simító eszköz, fakés (?) használatának oka (TGYM lelt. sz. 81.144.1). Szátm. 13, 5 cm, Max. átm. 21, 5 cm, M. (mérhető) 12,5 cm, (rekonstr.) ca. 25 cm, Falv. (perem) 0,2 cm, (oldal) 0,5 cm (2. kép 1).

2. kevés tört kavicsal soványított, kívül agyagmáz, barnás pirosra, belül szürkére, törésében feketére égett fazék perem és vállrésze. A perem közel függőlegesen áll, széle egyenesen levágott, a váll közvetlen folytatásként kifelé egyenletesen lejtve folytatódik a feltehetően tojásdad testben. Míg a díszítetlen külső felület gondosan elsimított, a belső oldal durván hagyott, göcsörtös felületű, a soványításhoz használt anyag kiáll az edény falából (TGYM lelt. sz. 81.144. 6). Szátm. ? (rekonstr.) ca. 16–18 cm, Max. átm. ? cm, M. (mérhető) 5 cm, Falv. (perem) 0,4 cm, (oldal) 0,5 cm (2. kép 2).

3. tört fehér kavicsal soványított, vékony agyagmáz, kívül pirosas barnára, belül sárgásbarnára, törésében sötétszürkére égetett fazék perem- és vállrésze. A perem határozott ívben hajlik kifelé, széle ferdén levágott, külső szélén a levágás sarját hanyagul otthagyták. A perem aljáról erőteljes S-vonalat alkotva indul a gömbölyű váll, folytatása nem rekonstruálható (TGYM lelt. sz. 81.144.11). Szátm. 12,5 cm, Max. átm. 15 cm, M. (mérhető) 5 cm, Falv. (perem) 0,5 cm, (oldal) 0,6 cm (2. kép 3).

4. tört fehér mészkővel gazdagon soványított, vékony agyagmázzal bevont, kívül pirosas barnára, törésében szürkére, belül szürke és világosbarna foltosra égett, tojásdad fazék felső fele. A perem meredeken áll, széle egyenesre húzott, külső széle kissé megduzzadt. A peremből a váll erőteljes S-alakban folytatódik, majd hasonlóan szűkül az alj felé. Az edény felülete kívül-belül egyenletes, csak a peremnek a vállhoz csatlakozásánál észlelhető kissé hullámos felület, az egyenetlen összedolgozás emlékeként. A külső felületen az agyagmázat a perem alatti résztől egy durva textilszerű anyaggal függőleges irányban elsimították. A több darabra törött edény töredékeinek egy része lyukacsos felületű, mert másodlagos égés következtében kiégett belőlük a fehér mészkő-soványítás (TGYM lelt. sz.81.144.2). Szátm. 15,5 cm, Max. átm. 19,5–20 cm, M. (mérhető) 17 cm, (rekonstr.) ca. 22 cm, Falv. 0,5–0,6 cm (2. kép 4).

5. kevés tört cseréppel és kavicsal soványított, zsíros agyagból gyúrt, feketés barnára égett fazék

perem és vállrésze. A lekerekedő szélű, alig kihajló, rövid peremet a vállból húzták ki, aminek nyomán a váll és perem találkozásánál olyan hullámos felületű az edény, mintha ujjbenyomkodással tagolták volna. A váll közvetlenül a perem alól indulva egyenes vonalban lejt a feltehetően tojásdad fazék alja felé. A külső felületen halványan észlelhető ferde elsimítások a készítés egyenetlenségeit voltak hivatottak eltüntetni (TGYM lelt. sz. 81.144.4, 14). Szátm. 14,5 cm, Max. átm. 17,5 cm, M. (mérhető) 6 cm, Falv. (perem) 0,4 cm, (váll) 0,6 cm (2. kép 5).

6. apróra tört fehér mészkővel soványított, zsíros agyagból gyúrt, szürkésbarnára, az edény alján feketére égett fazék alsó fele. A közepe felé elvékonyodó, egyenes aljhoz tompaszögben csatlakozik az edény egyenes oldala, ami belül jól megőrizte a hurkatechnikai felépítés nyomait (TGYM lelt. sz. 81.144.20). Fátm. 6,5 cm, Max. átm. (mérhető) 11 cm, (rekonstr.) ca. 14 cm, M. (mérhető) 7 cm, Falv. (alj közepén) 0,4 cm, (oldal) 0,6–0,8 cm (2. kép 6).

7. tört cseréppel, apró szitált kővel és tört kavicsal, továbbá kevés mészkővel soványított, kívül vastag agyagmázzal bevont, világos pirosas barnára, törésében és belül feketére égett, tojásdad fazék alsó kétharmada. Az egyenesre vágott, mégis enyhén homorú, egyenetlenül eldolgozott felületű aljhoz meredek szögben csatlakozik az edény lágy ívben hajló, oválishan kiképzett oldala. A vastag agyagmáz ellenére apró göbök formájában átüt a felületen a viszonylag durva soványító anyag. Az edény alján belül szurokszerűen ráégett étel(?)maradék (TGYM lelt. sz. 81.144.18). Fátm. 8,5–8,8 cm, Max. átm. 15 cm, M. (mérhető) 15 cm, (rekonstr.) ca. 20 cm, Falv. 0,6–0,7 cm (2. kép 7).

8. tört cseréppel és kevés kavicsal soványított, törésében fekete, kívül-belül sárgásvörös színűre égett, vastag agyagmázzal bevont, tojásdad fazék felső kétharmada. A meredeken felálló perem enyhe ívben hajlik kifelé, széle egyenesre simított. A peremből határozott S-alakban folytatódik az edény felső harmadában kiszélesedő váll, és halad tovább az alj felé. Az edény belső oldalán erőteljes ujjbenyomkodások és egy ca. 0,5 cm széles eszközzel, fakéssel (?) húzott függőleges árkok, feltehetően a túl vastag alsó harmad elvékonyítása céljából. A külső felületen kézzel húzott, alig látszó, ferde, sekély mélyedések, a már nem túl híg agyagmáz egyenletes elkenésének emlékei (TGYM lelt. sz. 81.144.3). Szátm. 14,5 cm, Max. átm. 21 cm, M. (mérhető) 20 cm, (rekonstr.) 26–27 cm, Falv. 0,6–0,7 cm (3. kép 1).

9. tört cseréppel soványított, agyagmáz, kívül világosbarna, törésében és belül feketésbarna színűre égetett, tojásdad fazék perem és vállrésze. A közel függőleges, enyhe ívben kihajló perem széle ferdén egyenesre simított, rajta egymástól egy-egy, ill. két cm-re

formázófa keskeny, 0,3 cm széles oldalával kivitelezett ferde benyomkodások. A perem lágyan hajló S-ívben folytatódik a vállban, ami alapján a fazék tojásdad lehetett. Díszítetlen, a közepesen vastag agyagmázon átütő, durva soványítás miatt göcsörtös felületű (TGYM lelt. sz. 81.144.7). Szátm. 15 cm, Max. átm. 19 cm, M. (mérhető) 8,5 cm, (rekonstr.) 22–25 cm, Falv. (perem) 0,5 cm, (váll) 0,7 cm (3. kép 2).

10. Tört cseréppel és kevés tört kővel soványított, vastag agyagmázzal bevont, kívül-belül világos sárgás barnára, törésében feketés szürkére égett, tojásdad fazék pereme és válla. A közel függőleges, enyhén kihajló perem széle ferdén egyenesre simított, külső széle kissé megduzzadt. A perem aljától induló váll lágy S-ívben folytatódik a tojásdad testben. A sűrű agyagmázban maradt csomók kissé rücskössé teszik a díszítetlen felületet. Az edény belseje sokkal gondatlanabban eldolgozott, vékonyabb az agyagmáz, a durva soványító anyag nagyobb göbökben türemkedik ki a felületből. A perem belül a válltörésig körben másodlagosan (?) feketére égett (TGYM lelt. sz. 81.144.13). Szátm. 13 cm, Max. átm. 14,5 cm, M. (mérhető) 7 cm, (rekonstr.) ca. 15 cm, Falv. (perem) 0,6 cm (váll) 1,0 cm (3. kép 3).

11. kevés tört mészkővel, tört cseréppel és talán növényi magvakkal soványított, vékony agyagmázzal bevont, kívül barnásszürkére, belül világosbarnára, törésében feketés szürkére égett, szűkszájú, erős vállú fazék perem- és vállrésze. A perem közepesen kihajló, széle elkeskenyedik, egyenesre simított. A peremből közvetlenül induló váll gömbölyű ívben hajlik, és folytatódik a tojásdad testben. A vállrészen különösen jól látszik a kézzel formálásból következő egyenetlen felépítés, hullámosan változó falvastagság. A külső felület sima, díszítetlen, az elszórtan látszó lyukaesok a kiégett mészkősoványítás emlékei (TGYM lelt. sz. 81.144.10). Szátm. 13 cm, Max. átm. 19 cm, M. (mérhető) 6 cm, (rekonstr.) min. 20 cm, Falv. (perem szélén) 0,5 cm, (váll felé) 0,7–1,0 cm (3. kép 4).

12. tört cseréppel, kevés kavicsal és növényi törekekkel soványított, agyagmáz, kívül sárgásbarnára, belül az edény felső részében feketés barnára, alatta szürkésbarnára égett, törésében szürke fazék közel teljes profilt kiadó töredékei. A perem enyhe S-ívben hajlik, széle egyenesre simított, kifelé legömbölyített. A tojásdad edényke válla alig hangsúlyozott, nyújtott teste egyenesen szűkül az alja felé. Díszítetlen felületén a vastag agyagmáz ellenére átütnek a durva soványító anyag göbcesei (TGYM lelt. sz. 81.144.12, 15). Szátm. 15 cm, Max. átm. 17,5 cm, M. (mérhető) 19 cm, (rekonstr.) 20 cm, Fátm. (rekonstr.) ca. 10 cm, Falv. (perem) 0,5 cm, (test) 0,8 cm, (aljnál) 1,0 cm (3. kép 5).

13. tört mészkővel, kevés tört kavicsal és növényi törekekkel (?) soványított, vastag agyagmázzal bevont,

kívül-belül pirosas sárgásbarnára, törésében feketére égett, tojásdad fazék felső része. A függőlegesen álló peremet a vállból húzták ki, aminek következtében a perem és váll találkozásánál benyomkodás-szerű, hullámos felület keletkezett, a perem pedig az edény testénél jóval vékonyabb lett. A perem szélét formázófával (fakéssel?) vízszintesre vágták, az ekkor keletkezett sarj a perem szélén kívül eldolgozatlan maradt. A közvetlenül a perem aljáról induló gömbölyű váll egyenesen szűkül a tojásdad test alja felé. A soványító anyag nagy része kiégett az edényből, mély, kráterszerű lyukakat hagyva az edény külső és belső oldalán, amiket még a vastag, sűrű agyagmáz sem tudott elfedni (TGYM lelt. sz. 81.144.9). Szátm. 12 cm, Max. átm. 15,5 cm, M. (mérhető) 9 cm, (rekonstr.) 18–20 cm, Falv. (perem) 0,4 cm, (edénytest) 0,8 cm (3. kép 6).

14. kevés apró, tört mészkővel és tört kavicsal soványított, vékony agyagmáz, kívül-belül szürkés barnára, törésében feketére égett tojásdad fazék váll és aljtöredékei. A rövid, elkeskenyedő végű, szinte függőleges peremet a vállból húzták ki, széle elkopott. A váll lágy S-ívben hajlik a nagy valószínűséggel ugyanezen edényhez tartozó, vastag, nehézkes, egyenes alj felé. Az edény vállát kívül-belül vízszintesen, a perem közelében a belső oldalt pedig ferdén simították el, talán egy kézi korongon (TGYM lelt. sz. 81.144.17, 24). Szátm. 13 cm, Max. átm. 18 cm, M. (rekonstr.) 23, 5 cm, Fátm. 9 cm, Falv. (perem) 0,4 cm, (edénytest) 0,6 cm, (alj) 0,8–1,0 cm (4. kép 1).

15. tört cseréppel és kevés tört mészkővel soványított, vastag, sűrű agyagmázzal bevont, kívül szürkésbarnára, belül pirosas sárgásbarnára, törésében sötétszürkére égett fazék alja. A kissé egyenetlenül kiképzett, nehéz aljhoz enyhe ívvel kapcsolódik a vastag falú edény oldala. Az edényalj és oldal találkozásánál keletkezett kitüremkedést utólag levágták, aminek helyét és kiterjedését egy kissé meggyűrődött felület jelzi (TGYM lelt. sz. 81.144.19). Fátm. 10 cm, M. (mérhető) 7 cm, Falv. (alj) 2,0 cm, (oldal) 1,1 cm (4. kép 2).

16. apróra tört cseréppel és növényi magokkal (?) soványított, zsíros agyagból gyúrt, vékony agyagmázzal bevont, kívül-belül barnára égett fazék alja. A durva felületű edényalj a közép felé homorúvá válik és elvékonyodik, míg az edényoldallal találkozásánál megvastagodik, és gömbölyű ívet alkotva találkozik az oldallal. A felület kívül-belül gondosan elsimított, a külső felületen ferde elsimításból eredő karcok (TGYM lelt. sz. 81.144.21). Fátm. 11 cm, M. (mérhető) 8 cm, Falv. (edényalj) 0,7 cm, (oldal) 0,8–1,2 cm, (a megvastagodás) 2,0 cm (4. kép 3).

17. tört cseréppel soványított, vékony agyagmáz, világosbarnára, törésében feketére égett fazék alja. Az egyenes alj tompaszögben találkozik az egyenes

oldallal (TGYM lelt. sz. 81.144.26). Fátm. 6 cm, M. 2,5 cm, Falv. (alj) 0,8 cm, (oldal) 0,4 cm (4. kép 4).

18. tört cseréppel gazdagon soványított, zsíros agyagból gyúrt, vékony agyagmázás, barnára, szürkésbarnára égetett fazék alja. Az egyenes alj az edény méretéhez képest feltűnően vastag, kívül tompaszögben kapcsolódik az egyenes edényoldalhoz, belül olyan lapos ívvel, mintha egy kisebb tál alja lenne (TGYM lelt. sz. 81.144.22). Fátm. 8 cm, M. (mérhető) 5 cm, Falv. (alj) 2,0 cm, (oldal) 0,6 cm, (az alj és oldal találkozásánál) 2,5 cm (4. kép 5).

19. tört cseréppel soványított, vastag, sűrű agyagmázzal bevont, kívül-belül barnára, törésében feketére égett kisebb fazék alja. Az egyenes alj kívül tompaszögű ívben csatlakozik az oldalhoz, belül az átmenet még laposabb, amit utólag egy fa késsel igyekeztek elvékonyítani (TGYM lelt. sz. 81.144.27). Fátm. 9 cm, M. 4,5 cm, Falv. (alj) 1,5 cm, (oldal) 0,6 cm (4. kép 6).

20. tört cseréppel és kevés tört mészkővel soványított, vékony agyagmázás, kívül szürke foltos sárgásbarnára, belül szürkére, törésében feketés szürkére égetett, mély tál közel teljes profilja. A perem alig hangsúlyozottan ívelődik ki az oldalból, a perem széle letörött. A fordított csonka kúp alakú tál alja szintén hiányzik, a belső ív megmaradt része alapján azonban a tál oldala lapos ívben futhatott egészen az alj közepéig. Az edény külső oldalából kiégttek a mészkő-soványítás darabjai, mély, kráterszerű lyukakat hagyva maguk után. A felületet gondosan elsimították, a perem alatti részen vékony, vízszintes karcok jelzik a formázófa használatát. A tál belseje kevéssé gondosan eldolgozott, egyenetlen felületű – ezért felmerülhet, hogy nem is tál, hanem esetleg egy parázsborító maradványa (TGYM lelt. sz. 81.144.16). Szátm. 26 cm, M. (mérhető) 10 cm, (rekonstr.) 11–12 cm, Fátm. (rekonstr.) 9–10 cm, Falv. (perem) 0,5–0,6 cm, (alj) 1,5 cm (4. kép 7).

21. kevés nagyobb tört mészkővel, továbbá kavics-törredékkel és tört cseréppel gazdagon soványított, vékony agyagmázzal bevont, kívül-belül és törésében is pirosas barnára égett, szűk szájú, erős vállú, tojásdad fazék perem- és vállrésze. A perem enyhén kifelé dől, vége felé keskenyedik, széle egyenesre simított. A váll lendületes ívben indul kifelé a perem aljától, majd ívesen hajlik a fazék alja felé. A díszítetlen felületet egyenletesen fedő, gondosan eldolgozott agyagmázon nagy göböket okozva ütnek át, s teszik láthatóvá magukat a soványítás nagyobb kötődékei (TGYM lelt. sz. 81.144.8). Nagy valószínűséggel ugyanebből a fazékból származik még további két, 11 × 11 cm-es oldaltörredék (TGYM lelt. sz. 81.144.28). Szátm. 15 cm, Max. átm. 25 cm, M. (mérhető) 12 cm, (rekonstr.) ca. 40 cm, Falv. (perem) 0,4 cm, (oldal) 0,7–0,9 cm (5. kép 1).

22. apróra tört mészkővel és tört kavicsal soványított, vékony agyagmázás, kívül pirosas sárgás-

barnára, törésében és belül szürkésbarnára égett, erős vállú, tojásdad fazék perem-, váll- és oldaltörődékei. A közel függőleges perem széle ferdén levágott, a perem aljától közvetlenül induló váll egyenesen lejt kifelé. A fazék alsó felének oldalából is maradtak meg nagyméretű darabok, így a fazék mérete és formája is többé-kevésbé rekonstruálható. A vállon vízszintes, az oldalán lejjebb függőleges irányú elsimításkor ki- és elhúzott soványító-anyagdarabok vékony, mély karcokat ejtettek az edény felületén (TGYM lelt. sz. 81.144.5, 28). Szátm. 24 cm, Max. átm. 30 cm, M. (mérhető) 30–32 cm, (rekonstr.) 38–40 cm, Falv. (perem) 0,5 cm, (oldal) 0,8–1,0 cm (5. kép 2).

23. kevés tört cseréppel soványított, vékony agyagmázás, szürkésbarnára, a törésben sötétszürkére égett fazék alja. Az egyenes aljból tompaszögben indul az edény enyhe ívben hajló oldala, belül az alj és oldal találkozását egy formázó eszközzel, fa késsel (?) igyekeztek elvékonyítani (TGYM lelt. sz. 81.144.23). Fátm. 9 cm, M. (mérhető) 4 cm, Falv. (alj) 1,5 cm, (oldal) 0,8 cm.

24. tört cseréppel és apró, fehér kavicsal soványított, vastag agyagmázás, kívül világosbarnára, törésében és belül feketére égett fazék alja. Az egyenes aljból tompaszögben indul az edény egyenes oldala, belül mély ujjbenyomásokkal igyekeztek könnyíteni az aljat (TGYM lelt. sz. 81.144.25). Fátm. 8 cm, M. (mérhető) 2,5 cm, Falv. (alj) 1,4 cm, (oldal) 1,2 cm.

25. négy különböző, a fenti edények egyikéhez sem köthető oldaltörredék (TGYM lelt. sz. 81.144.28):

a) tört cseréppel, apróra tört mészkővel soványított, vékony agyagmázás, sötét szürkésbarnára égett, közel egyenes, a fazék alsó feléből származó oldal, Falv. 0,8–1,0 cm,

b) tört mészkővel gazdagon soványított, kívül vékony agyagmázás, világos szürkésbarnára égett, egyenes, a fazék alsó feléből származó oldal, a soványító anyag nagy része kiégett, lyukacsossá téve a felületet, Falv. 1,0 cm,

c) kevés tört cseréppel, nagyobb kavicsszemmel soványított, zsíros agyagból gyúrt, vékony agyagmázás pirosas sárgásbarnára égett, ívesen hajló, a fazék középső harmadából származó oldaltörredék. Belső oldalán a agyagcsikokból felépítés miatt ujjbenyomkodások sora jelzi az összedolgozást; az egyenletes felületet kívül és belül függőleges elsimításokkal igyekeztek elérni, ami kívül jobban sikerült, Falv. 0,6–0,8 cm,

d) tört cseréppel és kevés tört mészkővel soványított, zsíros agyagból gyúrt, vékony agyagmázás, pirosas sárgásbarnára égetett, ívesen hajló, a fazék középső harmadából származó oldaltörredék. A kiégett mészkő-soványítás miatt lyukacsos felületű edény külső felületét simára egyengették, belül durvább, egyenetlenebb maradt, Falv. 0,8 cm.

Értékelés

A felszíntől fél méternél valamivel mélyebbre ásott, a 9 m²-nyi alapterületet alig elérő, kisméretű félverem ház felmenő szerkezetére sem cölöplyuk, sem gerenda-alapárok nem utal. A bizonyára nyeregvetés építmény tetejét ezért vagy olyan cölöpök tartották, amelyeket a lemélyített részen kívül állítottak fel, s gödreik nem mélyedtek a sárga, löszös-homokos altalajba, ezért régészetileg kimutathatatlanok, vagy nem is voltak tartóoszlopok, mert itt egy – talpgerendáival ugyancsak a lemélyített területen kívül, a korabeli felszínre támaszkodó – boronaházat húztak fel. Az épület ÉNy-i sarkában álló kőtűzhely az építmény fűtését szolgálhatta. Hogy a szétdőlt kövek alatt nem látszott átégett folt, ami a tűztér helyét jelezhetné, azt jelentheti, hogy benne csak ritkán, alkalmanként gyújtottak be, és/vagy az amúgy sem túl nagy égésterben alacsony fűtőértékű tüzelőt égettek el.

Az a tény, hogy sem a veremház közelében, sem tőle nagyobb távolságban nem voltak további települési objektumok, s a huzamos helyben lakás egyéb szükséges velejárói, mint tároló verem, ól, árok, kút, arra utal, hogy itt csak egy időszakos, átmeneti szállást biztosító halász/vadásztanyával lehet dolgunk. Az Alsó-Zalavölgy és a Kis-Balaton gazdag vízi világában és állat állományában bőséges zsákmányra lelő halászok és vadászok olyan szállást építettek ide, ahol állandó lakhelyüktől távolra kerülve megszállhattak, a zsákmányt feldolgozhatták, s ahonnan ezért már csak a számukra fontos húst és prémet vitték haza.

A ház romjai közül kizárólag kerámiatöredékek kerültek elő. A töredékek 28 különböző edényből származnak, amelyek nagyjából a ház teljes edénykészletét alkothatták.

Az edények készítéséhez használt agyagot kivétel nélkül soványították, néha igen bőségesen alkalmazva az adalékanyagot. 18 alkalommal tört cserepet (samottot), 11 esetben kavicsot, legtöbbször apróra tört formában, 9 esetben apróra tört mészkövet (ami gyakran részben, vagy teljesen kiégett az edényből), 4 esetben pedig valamilyen apróra tört száraz növényt, magot, töreket használtak, és gyakran ezeket keverve, egyszerre többféle anyagot gyúrtak a zsíros agyaghoz.

Az edények kivétel nélkül korongolatlanok, agyaglapokból, és/vagy agyaghurkákból építették fel őket, s kézzel, ritkán egy formázóféával egyengették, simították el a felületi egyenetlenségeket. Korong hiányát jelzi a váll és perem találkozásánál a függőlegesen húzott ujjaktól visszamaradt hullámos felülete, s a perem szélének szabálytalan, egyenetlen felületű elsimítása. A peremet ugyanis a váll széléből függőleges irányban, kézzel húzták ki, nem pedig kézi korong forgatása közben, s ugyancsak nem forgó korongon

vágták le a perem szélét, hanem ujjbeggyel igyekeztek egyenesre simítani azt. De hogy mégsem volt teljesen ismeretlen a kézi korong, vagy egy annak funkcióját betöltő, alkalmi eszköz, azt az egyik fazék szabályosan levágott pereme (3. kép 6), és több edény felső részén az elsimítás jellege, minősége jelzi. A fazekak díszítetlenek, csak egyetlen esetben (3. kép 2) vagdoszták be a peremet ferdén, szabálytalan közökben, egy formázófa-szerű eszközzel.

A kerámiát vegyes eljárással égették ki: míg az edény törésében legtöbbször redukált égetésre utalóan sötétszürke, fekete színű maradt, a külső felület – általában a soványító anyag okozta durva felületet elfedő agyagmáz vastagságában – az oxidációs égetéstől a barna különböző, sárgás, pirosas vagy éppen szürkés árnyalatát nyerte el.

Az edények valamivel több, mint a felének nagy biztonsággal rekonstruálható a mérete és formája. A méretben nincs nagy variabilitás: a fazekak rekonstruált magassága átlagban 18/20 cm és 25/27 cm között mozog (ún. közép-nagy fazekak), csak két esetben látszik biztosnak, hogy a töredékek egy 38–40 cm magas, nagy fazékból származnak (méret szerinti osztályozáshoz ld. PARCZEWSKI 1993, 32–33). A fazekak szájátmérője a kisebb fazekaknál átlagban 13–15 cm, s a két nagy, 40 cm körüli edény közül is csak az egyik szája szélesebb az átlagnál (24 cm). Az edényeknek a felső harmadban mérhető legnagyobb átmérője mindig nagyobb a szájátmérőnél: az erősebb vállúaknál 6–7 cm, kivételesen 10 cm, a lágyabb ívben hajlóknál 3–4 cm a különbség a váll- és szájátmérő között, az előbbi javára.

A formára nézve meglehetősen egyhangú a készlet: a kisebb-nagyobb, tojásdad fazekak mellett egyetlen tál bukkan csak fel (összefoglalóan SZŐKE 2000, 487–488, Taf. 8). A fazekak többségének jellegzetes formajegyei az alig kihajló, szinte függőleges, rövid perem, majd a nyak nélkül, közvetlenül a perem aljától induló, legnagyobb szélességét az edény felső harmadában elérő, erőteljesen kigömbölyödő, vagy gyengébb ívű, lejtősebb váll, és a szűk alj felé egyenletesen szűkülő oldal. Ezek a tojásdad edények alkotják az Ukrajnától Kelet-Németországig széles sávban elterjedt, Ivan Borkovský által prágai típusúnak nevezett (BORKOVSKÝ 1940) kerámia vezértípusát (BARAN 1978 16–18, obr. 6.; SEDOV 1982, 10–19; BARAN 1985; PARCZEWSKI 1993, 43).

A hídvégpusztai fazekak formai jegyeik apróbb eltérései alapján négy nagyobb csoportba bonthatók:

a) viszonylag szűk szájú, rövid, közel függőleges peremű, erősen kiszélesedő, gömbölyű vállú, nyúlánk testű, szűk aljú (az altípus jellemző edényei pl. 2. kép 1; 3. kép 4; 5. kép 1),

b) viszonylag szűk szájú, közel függőleges peremű,

lágyan ívelő oldalú, szűk aljú (jellemző edényei: 3. kép 6; 4. kép 1),

c) széles szájú, közel függőleges peremű, enyhén szögletesen törő, erős vállú, nyúlánk testű (jellemző edényei pl. 2. kép 2; 5. kép 2)

d) széles szájú, enyhén kihajló peremű, lágy ívben hajló oldalú, szélesebb aljú fazék (jellemző edényei: 2. kép 5; 3. kép 2, 5)

Az egyetlen tál legjobb párhuzama a lengyelföldi korai szláv anyagban egy kétfülű tál (PARCZEWSKI 1993, 33, Abb. 12, 10.7. típus), aminél azonban – az későbbi Alpok-vidéki és itáliai, továbbá a Zalavár-Várszigeten előkerült, Karoling-kori párhuzamok alapján – érdemes elgondolkodni azon, hogy nem a parázsborító/sütőharang egy korai, kézzel formált megjelenési formájával van-e dolgunk.

Az edénykészlet prágai típushoz tartozását erősíti a készítési technika és a soványító anyag fajtájának és az agyagmáz (engobe) használatának jellege is (PARCZEWSKI 1993, 26–28). Ugyanez az agyagmegmunkálás és égetés jellemzi a közeli kehidai, zalakomári (SZŐKE 1994, 4. és 5. tábla) és pókaszeptki (CS. SÓS – SALAMON 1995, Pl. CVII. 5, CX. 1-2, CXI. 2-4, 6-7, CXII. 5, stb.) birituális temetők, továbbá az olyan távolabbi nekropolisok, mint pl. Budakalász – Dunapart (VIDA 1999, Taf. 160-161) korai avar korra keltezhető temetkezéseinek urnáit és edénymellékleteit. Ezek között az edények közvetlen formai párhuzamait is megtaláljuk: a pókaszeptki temető 77 és 81. sír urnája (CS. SÓS – SALAMON 1995, Pl. XXIX. 4-5) a 2. kép 3, a 73. sír (u.o. Pl. XXIX 2) a 4. kép 1., a 106. sír (u.o. Pl. XXXI. 2) pedig a 3. kép 1. edényével rokon, míg a zalakomári 531. sír urnája (SZŐKE 1994 5. tábla 1) a 3. kép 6. edényével azonos formájú. Végül a hídvégpusztai edényekkel, közülük is elsősorban a c-d) csoport edényeivel rokon formájú kerámia az ország másik végéből, a Nyírségből ismert, a kisvárdai TV-toronynál feltárt korai szláv teleprészlet költőhelyes veremházaiból és agyag kemencés műhelygödöréből került elő (ISTVÁNOVITS 2001).

A hídvégpusztai kerámiaformákat I. Pleinerová és J. Zeman elméleti alapvetése (PLEINEROVÁ – ZEMAN 1970), és M. Parczewskinek a lengyelországi (PARCZEWSKI 1993), G. Fuseknek pedig a szlovákiai (FUSEK 1994) kerámialeleteket feldolgozó összefoglaló munkái alapján köthetjük típusokhoz. Ezek Pleinerová – Zeman csoportosítása alapján az 1.-4. csoport között oszlanak meg, M. Parczewski 11 típusából a 2. 3. és 8. típusok közé, míg G. Fusek tipológiai rendszerében az Ia-b és a II. fázis edényformái közé illeszthetők. G. Fusek abszolút kronológiai kereteket is megad, az Ia. fázist a 6. század első, a b fázist a század második felére, míg a II. fázist a 6./7.

század fordulójától a 7. század második harmadáig keltezi (FUSEK 1994, 306-307). Vida T. ezzel szemben Fusek I. és II. fázisát egyetlen tipológiai egységként tárgyalja, és jóval rövidebb időszakra, a 6./7. század fordulójára keltezi (VIDA 1999, 153-154, Abb. 64).

A hídvégpusztai edénycsoportok közül nem mindegyikhez találunk párhuzamot a korai szláv edényformák között. Így pl. az a) pont alatt leírt szűk szájú, gömbölyű vállú edényformához egyik szláv kerámiatipológiai rendszerben sem található analógia, megvan ugyanakkor a dunántúli 5.-6. századi, továbbélő késő antik (*romani*) és a helyi germán (szvéb) népesség által létesített településeken, így pl. Ordacsehi-Kis töltés lelőhelyen, szórványként (KULCSÁR 2007 180. kép).

Hasonló a helyzet a d) alcsoportba sorolt, lágy S-profilú, alig kihajló peremű fazékformával, amely már az avar honfoglalás előtti, langobard időszak telepein és temetőiben is felbukkan. Megtalálható Ordacsehi-Kistöltésen, és nagyobb számban fordul elő Zamárdi-Kútvolgyi dűlő 6. századi településén (BOCSI 2008, Abb. 12. – 6. anyagscsoport), bepecsételt díszű, kiöntőcsöves díszedény társaságában (SZŐKE 2007), amellet megvan – ahogy erre Bóna István már jó néhány évtizede felhívta a figyelmet – a langobard temetőkben is, így pl. Szentendre 20, és 74, Linz 49. és Langlebarn sírjaiban is (BÓNA 1968, Abb. 3; 4.3–4), ám ha a langobard párhuzamok alapján magának a prágai kultúrának a létét is kétségbe vonjuk (CURTA 2001, 289), a gyereket is kiöntjük a fürdővízzel.

Végül a korai szláv kerámiától idegennek látszik a perem bevagdossággal díszítése. Ezt a díszítésmódot csak a szlovákiai emléktanyagban fedezhetjük fel, de ott is viszonylag ritkán alkalmazzák, többnyire csak akkor, amikor már az edény felületét is díszítik (pl. Blažice 4. objektum, Galanta–Matúškovo, Chlaba, Komjatice–Blatnica, Stupava 4. és 9. urna, Výchapy-Opatovce – Cseterdűlő 6. sír: FUSEK 1994. Tab. V.8, XIII.1, XVII.11,14, XIX.22, LX.5-6, LXV.7). Ezzel szemben a Dunántúlon már az avarok előtti időben feltűnik, mint pl. a zömmel langobard-kori zamárdi telep díszítetlen, korongolatlan kerámiájánál, ráadásul relatíve gyakran (vö. BOCSI 2008. Abb. 14 – 6/IB3, 6/Ic3, 6/IIa2 edények).

A fentiek alapján kevés kételyünk maradhat a tekintetben, hogy Balatonmagyaród-Hídvégpusztán egy olyan félverem ház került napvilágra, amelynek edénykészletét egy nyugati-szláv kulturális közegeből érkező, de a helyi későantik–langobard házi kerámiát is ismerő fazekas készítette.

A készítés és használat idejének abszolút kormeghatározása azonban már nehezebb, hiszen a veremházból a kerámián kívül más, keltezőt segítő kislelet nem került elő. A fent idézett összefoglaló munkák kerámiára vonatkozó keltezési javaslatai mindenesetre

túl tágnak tűnnek, ha csak rájuk hagyatkoznánk, akár másfélszáz évnvi használati időre is széthúzhatnánk a veremház korát. Ha azonban a közvetlen környéken feltárt avar – szláv birtuális temetők, s a dunántúli nagy avar nekropoliszok (Kölked, Budakalász, stb.) kerámialeleteire támaszkodunk, jóval rövidebb időszakot határozhatunk meg: a hídvégpusztai házat a korai avar időszakban, legvalószínűbben valamikor a 6.-7. század fordulóján táján és/vagy a 7. század első harmadában lakták.

S hogy kik is laktak itt? Szlávok, továbbélő helyi germánok, vagy a szlávokat e tájakra telepítő avarok? S vajon ők maguk készítették-e a kerámiát, vagy magukkal hozták azokat? A kerámiaformák párhuzamai alapján az látszik a legvalószínűbbnek, hogy valamely nyugati szláv nyelvcsoporthoz tartozó népesség szálláshelyét tártuk fel, olyan (dudleb-) szlávokét (SZŐKE 1994), akik a 6.-7. század fordulóján a Délnyugat-Dunántúlra települő avarokkal együtt érkeztek ide, és létesítettek velük együtt birtuális temetőket. De éppen ezekben a temetőkben tapasztalhatjuk azt, hogy a hídvégpusztai edénykész-

lettel analóg „prágai” edényeket nemcsak hamvasztásos „szláv” rítusú sírok urnájaként, de korhasztásos (csontváz) rítusú, „avar” lovas harcos sírok ételáldozatot tartalmazó edényeként is felhasználják. S akkor még nem beszéltünk ugyanezen közösségek késő antik és germán kötődésű tárgyi emlékanyagáról, fegyvereiről, viseleti tárgyairól, ékszereiről és részben temetkezési szokásairól, amelyek ismeretében nem meglepő, hogy a hídvégpusztai veremház kerámiájának formakincsében a helyi késő antik, germán vonások is feltűnnek.

Mivel a veremház és a kerámialeletek, továbbá az edények stílusjegyei között sokkal inkább gazdasági, kulturális jellegű, mint etnikai a kapcsolat, a ‘kik laktak itt’ kérdést nem érdemes felvetnünk, mert nem tudjuk, s – ebben a hadi eseményekben, vándorlásokban, menekülésekben és letelepülésekben különösen mozgalmas időszakban – nem is lehet azt megválaszolni (A régészeti tárgycsoportok alapján történő etnikai meghatározás nehézségeiről ld. CURTA 2001; BRATHER 2003; FUSEK 2004; SZŐKE 2004).

Jegyzetek:

- ¹ 1905-ben itt került elő egy bronzból öntött ún. nomád tükör töredéke, amit Sági Károly a Werner-féle Čmi-Brigetio csoportba sorolt, s feltételezte, hogy egy 5. század eleji sírban találták (SÁGI 1984, 86). A tükör azonban lehet későbbi, keleti gót időszakból származó is, vö. SZŐKE 1994, 149, 197, 23. jegyzet.
- ² Az objektumot 1981-ben Horváth László tárta fel, rajzolta és írta le. A leleteket a nagykanizsai Thúry

György Múzeum örzi, lelt.sz. 81. 144. 1–27. A gazdag lelőhely feltárásába a következő évtől a szerző is bekapcsolódott, a kora középkori települési jelenségek teljes feldolgozását ő készíti sajtó alá.

- ³ A katalógusban alkalmazott rövidítések: TGYM = Thúry György Múzeum, Nagykanizsa, lelt. sz. = leltári szám, Szátm. = szájméter, Max. átm. = legnagyobb átmérő, M. = magasság, Fátm. = fenékátmérő, Falv. = falvastagság.

Irodalom:

- BÁNYFFY 1996
Bánffy, E.: Kora rézkori körárok Balatonmagyaród–Hídvégpusztáról. In: ÉVEZREDEK 1996. 21–22.
- BARAN 1978
Baran, V. D.: Slavjane v seredine I. tysjačletija n. e. In: Problemy etnogeneza slavjan. Kiev 1978, 5–39.
- BARAN 1985
Baran, V. D.: Obrazovaniye i razvitije ranne-srednevekovyh kul'tur. I. Pražskaja kul'tura. In: Etnokul'turnaja karta territorii Ukraínskoj SSR v I tys. n.e. Kiev 1985, 76–85.

- BOCSI 2008
Bocsi, Zs.: Die Keramik aus zwei spätantiken Siedlungen am Balaton: Ordacsehi – Kis-töltés und Zamárdi – Kútvolgyi-dűlő, Komitat Somogy, Ungarn. In: J. Bemmann – M. Schmauder (hrsg.): Kulturwandel in Mitteleuropa. Langobarden – Awaren – Slawen. Akten der Internationalen Tagung in Bonn vom 25 bis 28. Februar 2008. Kolloquien zur Vor- und Frühgeschichte Bd. 11. Bonn 2008. 415–430.
- BÓNA 1968
Bóna, I.: Über einen archäologischen Beweis des lan-

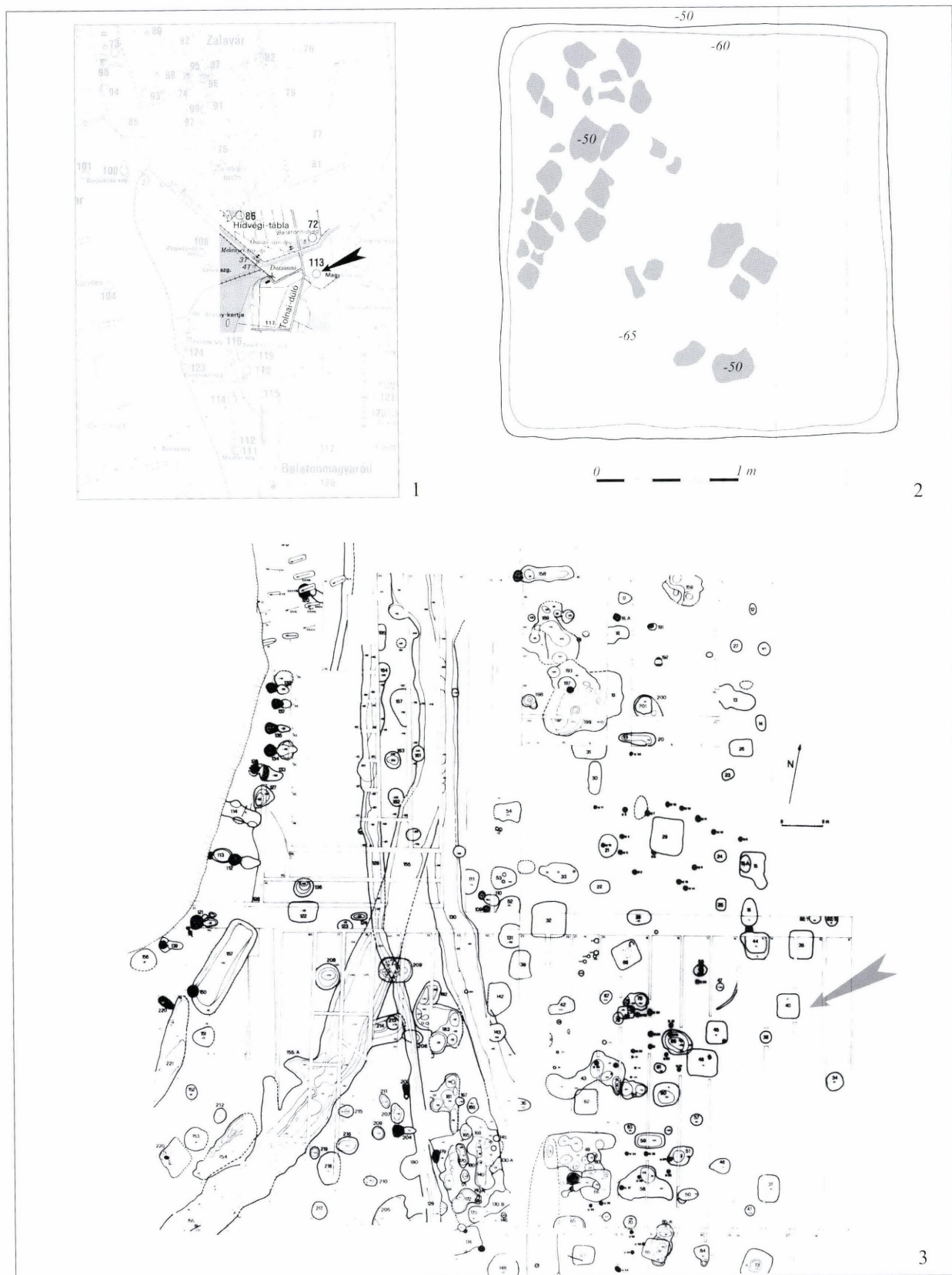
- gobardisch-slawisch-awarischen Zusammenlebens. Študijné zvesti 16. Nitra 1968. 35–44.
- BORKOVSKÝ 1940**
Borkovský, I.: Staroslovanská keramika ve střední Evropě. Studie k počátkům slovanské kultury. Praha 1940.
- BRATHER 2003**
Recenzió: F. Curta: The making of the Slavs... Cambridge 2001. Ethnographisch-Archäologische Zeitschrift 44 (2003) 311–316.
- CURTA 2001**
Curta, F.: The making of the Slavs. History and archaeology of the Lower Danube Region c. 500–700. (Cambridge studies in medieval life and thought 4/52) Cambridge University Press, Cambridge 2001.
- CS. SÓS – SALAMON 1995**
Cs. Sós, Á. – Salamon, Á.: Cemeteries of the Early Middle Ages (6th-9th c.) at Pókaszeptk. Budapest 1995.
- ÉVEZREDEK 1996**
Költő L. – Vándor L. (szerk.): Évezredek üzenete a Láp világából (Régészeti kutatások a Kis-Balaton területén 1979-1992). Kaposvár-Zalaegerszeg 1996. 21–22.
- ISTVÁNOVITS 2001**
Istvánovits, E.: Korai szláv település maradványai Kisvárdai határában (Reste einer frühslawischen Siedlung in der Gemarkung von Kisvárdai). A Nyíregyházi Jósza András Múzeum Évkönyve 43 (2001) 165–183.
- FUSEK 1994**
Fusek, G.: Slovensko vo včasnoslovanskem obdobju. Archaeologica Slovaca Monographiae t. 3. Nitra 1994.
- FUSEK 2004**
Fusek, G.: „Slawen” oder Slawen? Eine polemische Auseinandersetzung über eine wertvolle Monographie. Slovenska Archeologia 52 (2004) 161–186.
- GÖRDÜLŐ IDŐ**
Belényesy, K. – Honti, Sz. – Kiss, V. (szerk.): Gördülő idő. Régészeti feltárások az M7-es autópálya Somogy megyei szakaszán Zamárdi és Ordacschi között. Kaposvár – Budapest 2007.
- HORVÁTH 1996**
Horváth, L.: Késő bronzkor. In: ÉVEZREDEK 1996. 57–66.
- KULCSÁR 2007**
Kulcsár, G.: Ordacschi – Kis-töltés. In: GÖRDÜLŐ IDŐ 2007, 185–195.
- PARCZEWSKI 1993**
Parczewski, M.: Die Anfänge der frühslawischen Kultur in Polen. Veröffentlichungen der Österreichischen Gesellschaft für Ur- und Frühgeschichte. Bd. XVII, Wien 1993.
- PLEINEROVÁ – ZEMAN 1970**
Pleinerová, I. – Zeman, J.: Návrh klasifikace časně slovanské keramiky v Čechách (Ein Vorschlag zur Klassifizierung der frühslawischen Keramik in Böhmen). Archeologické rozhledy 22 (1970) 721–732.
- SÁGI 1984**
Sági, K.: Az ötvöspusztai V. századi sír. VMMK 17 (1984) 81–91.
- SEDOV 1982**
Sedov, V. V.: Vostočnyje slavjanje v VI–XIII. vv. Archeologija SSSR. Moskva 1982.
- SZÖKE 1989**
Szöke, B. M.: Awaren und Slawen. In: Sieben Jahrtausende am Balaton. Von der Ur- und Frühgeschichte bis zum Ende der Türkenkriege. Sonderausstellung vom 24. September 1989 bis 26. November 1989 in Mannheim und vom 10. Dezember 1989 bis 26. Februar 1990 in Oldenburg. Mannheim 1989. 71–78.
- SZÖKE 1994**
Szöke, B. M.: A népvándorlás kor és a korai középkor története Nagykanizsán és környékén (History of the Migration Period and the Early Middle Ages in Nagykanizsa and its Surroundings) in: Béli J., Rózsa M. és Rózsa-Lendvai A. (szerk.): Nagykanizsa, városi monográfia I. Nagykanizsa 1994. 145–214.
- SZÖKE 1996**
Szöke, B. M.: Karoling-kor. In: ÉVEZREDEK 1996. 123–134.
- SZÖKE 2000**
Szöke, B. M.: Das archäologische Bild der Slawen in Südwestungarn. In: Bratož, R. (hrsg.): Slowenien und die Nachbarländer zwischen Antike und karolingischer Epoche. Anfänge der slowenischen Ethnogenese (Slovenija in sosednje dežele med antiko in karolinško dobo. Začetki slovenske etnogeneze). Ljubljana 2000. Bd. I. 477–505.
- SZÖKE 2004**
Szöke, B. M.: Archäologische Angaben zu den ethnischen Verhältnissen Pannoniens am Anfang der Karolingerzeit, in: G. Fusek (red.): Zbornik na počest' Dariny Bialekovej. Nitra 2004, 371–382.
- SZÖKE 2007**
Szöke, B. M.: Bepecsételt díszű kiöntöcsöves edény Zamárdiból. In: GÖRDÜLŐ IDŐ 2007. 72–73.
- VÁNDOR 1984**
Vándor, L.: Die Siedlungen des 7.-8. Jahrhunderts im südlichen Teil des Kis-Balaton (Klein-Plattensee). In: Interaktionen der mitteleuropäischen Slawen und anderen Ethnika im 6.-10. Jahrhundert. Symposium Nové Vozokany 3.-7. Oktober 1983. Nitra 1984. 273–277.
- VIDA 1999**
Vida, T.: Die awarenzeitliche Keramik I. (6.-7. Jh.) Varia Archaeologica Hungarica 8. Budapest 1999.

Ein frühawarenzeitliches Halbgrubenhaus in Balatonmagyaród–Hídvégpuszta

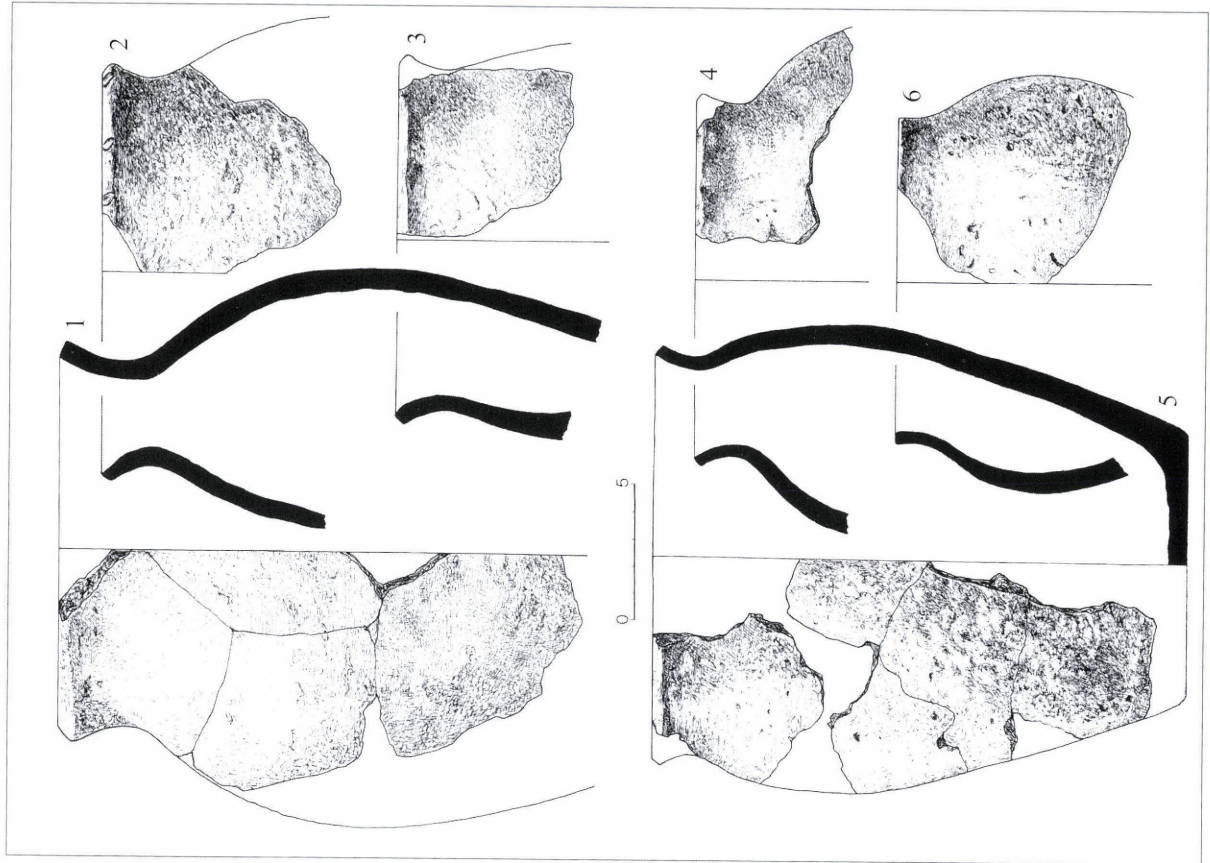
Am Fundort Balatonmagyaród–Hídvégpuszta, Déli rév (südliche Fahrt) war seit Urzeiten ein Flußübergang über dem Fluß Zala, deshalb vom Spätneolithikum bis zum Spätmittelalter fast immer bewohnt war. Am Ostrand des Fundortes, unmittelbar am Ufer des Klein-Plattensees wurde ein rechteckiges (L. 290 cm, Br. 270 cm, T. 65 cm) Halbgrubenhaus (Objekt 40), in NW-Ecke mit Reste eines Steinofens freigelegt. In der dünnen Kulturschicht, zwischen den Steinbruchstücken des zerstörten Ofens wurden ausschließlich Bruchstücke von handgeformten, unverzierten Gefäßen (insgesamt von 28 verschiedenen Töpfen) gefunden. Der Großteil der Keramik

zeigt mit den Gefäßformen der sog. Prager Kultur Verwandtschaft, während die Reste an die örtlichen spätantiken-germanischen Tradition zu verknüpfen sein dürfen. Da andere Kleinfunde nicht geborgen wurden, darf das Fundmaterial aufgrund der Analogien der Urnen und Beigefäßen der awarisch-slawischen birituellen Gräberfelder im Zalatal (Zalacomár, Kehida, Pókaszeptk) um die Wende des 6./7. und in die ersten Jahrzehnten des 7. Jahrhunderts datiert werden.

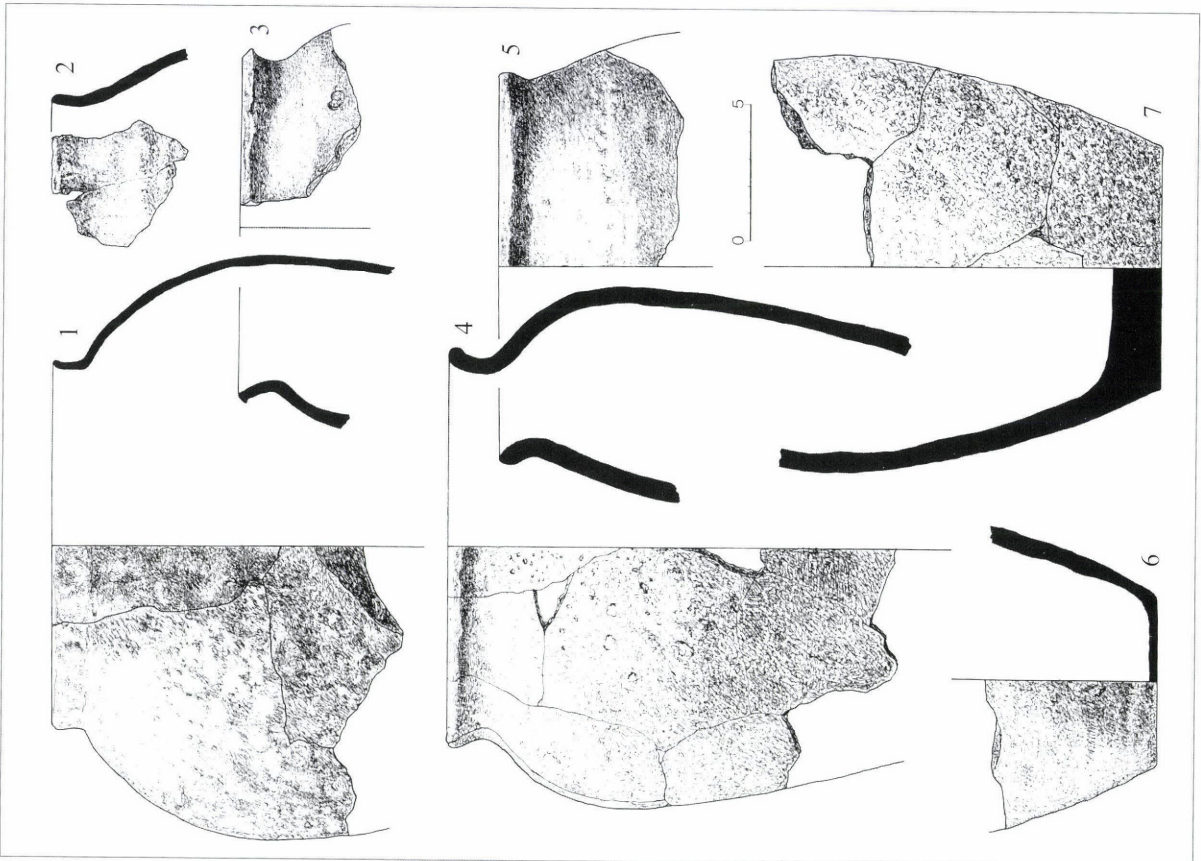
Übersetzt von Béla Miklós Szőke

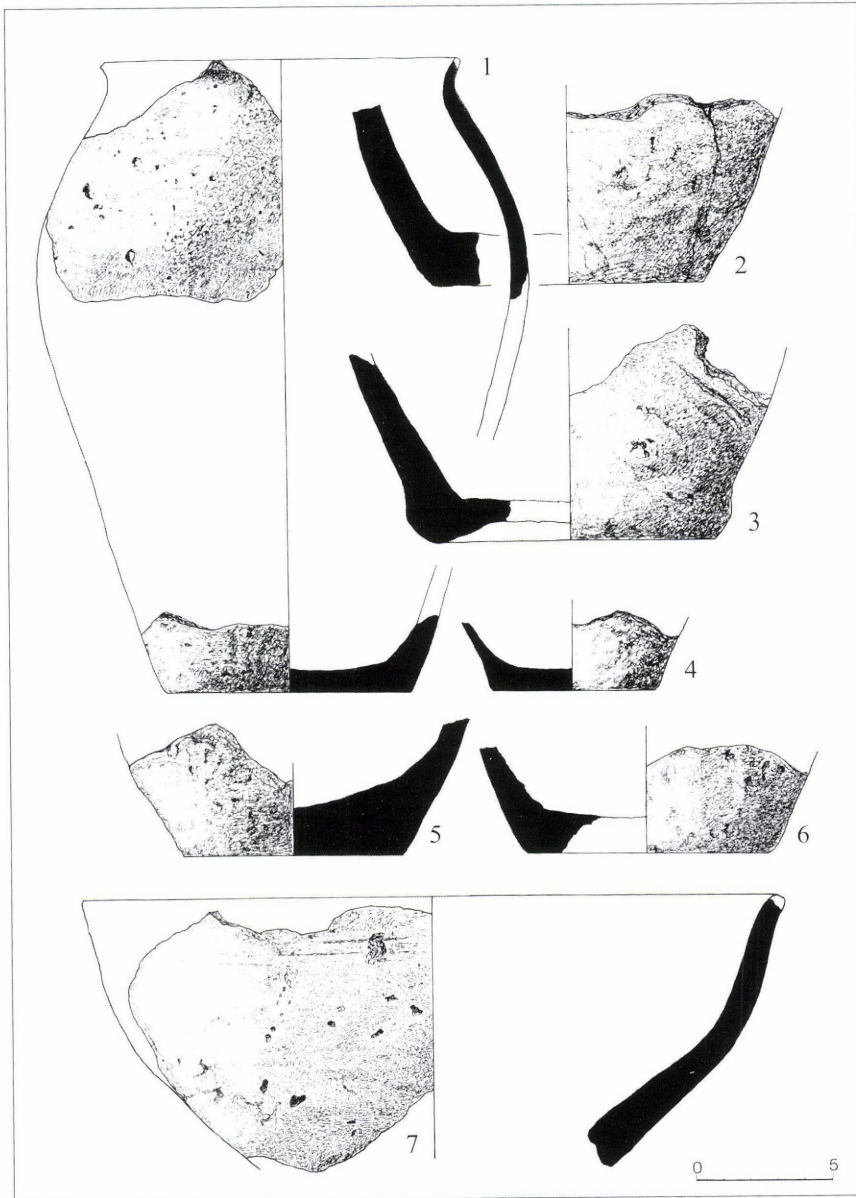
1. kép: Balatonmagyaród – Hídvépuszta, Déli rév; 1: a lelőhely környéke; 2: a 40. objektum alaprajza;
3: a 40. objektum környéke

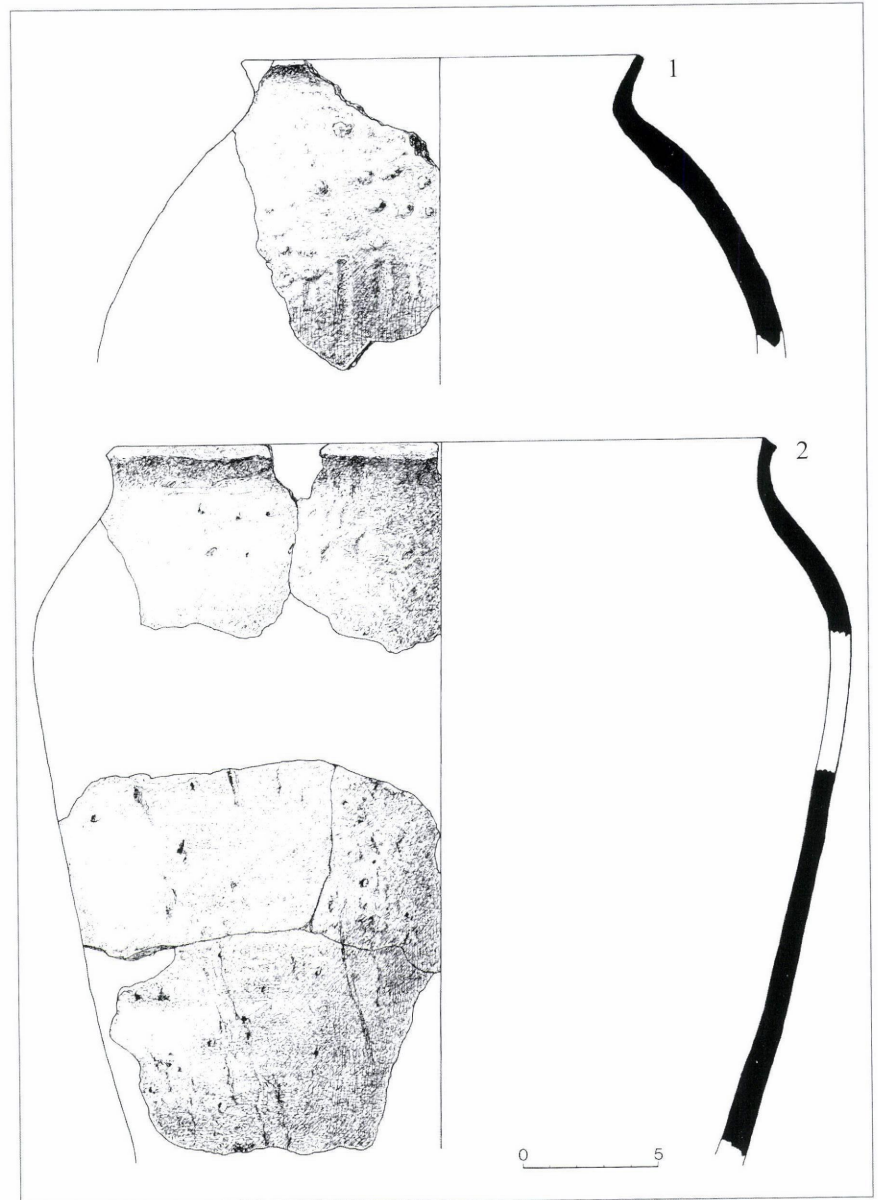
3. kép: Balatonmagyaród – Hídvépusztán, Déli rév, 40. objektum, kerámia

2. kép: Balatonmagyaród – Hídvépusztán, Déli rév, 40. objektum, kerámia

4. kép: Balatonmagyaród – Hídvépuszta, Déli rész, 40. objektum, kerámia

5. kép: Balatonmagyaród – Hídvépuszta, Déli rész, 40. objektum, kerámia